

**INFORMACIJSKA FUNKCIJA
KNJIŽNICE U TURIZMU: STUDIJA SLUČAJA HRVATSKE**

**THE INFORMATIONAL FUNCTION
OF LIBRARIES IN TOURISM: THE CASE STUDY OF CROATIA**

Ksenija Tokić

Institut za turizam Zagreb

ksenija.tokic@iztzg.hr

Ivo Tokić

INA – Industrija nafte d.d., Zagreb

ivo.tokic@ina.hr

UDK / UDC 026/027:338.48(497.5)

Izvorni znanstveni rad / Original scientific paper

Primljeno / Received: 16.6.2017.

Prihvaćeno / Accepted: 16.11.2017.

Sažetak

Cilj. Cilj je ovoga rada ukazati na doprinos knjižnica, osobito informacijske funkcije, u turizmu te tako pridonijeti istraživanjima u tom području.

Pristup/metodologija/dizajn. U radu se donose rezultati primarnog istraživanja o informacijskoj funkciji knjižnica u hrvatskom turizmu. Istraživanje je provedeno na uzorku od 34 knjižnice, a ispitanici su bili ravnatelji samostalnih knjižnica, odnosno voditelji knjižnica u sastavu. Informacijska uloga knjižnica ispitana je s obzirom na knjižnični fond, aktivnosti knjižnica u turizmu i uključivanje knjižnica u turističke događaje.

Rezultati. Rezultati istraživanja pokazali su da je doprinos knjižnica u turizmu značajan, budući da u svojim fondovima sadrže zbirke i literaturu koja pruža informacijsku i teorijsku podršku znanstvenicima, stručnjacima i ostalima koji se bave turističkim istraživanjima. Knjižnice također sadrže literaturu koja služi informiranju turista i organiziraju događaje putem kojih korisnici i turisti mogu upoznati lokalnu kulturu.

Ograničenja/implikacije. U ovome je istraživanju informacijska funkcija knjižnica u turizmu ispitana s aspekta knjižnica. Za dobivanje šireg uvida o tom pitanju bilo bi potrebno provesti i istraživanje na korisnicima.

Originalnost. Budući da uloga knjižnica u turizmu nije dovoljno ispitana ni u svijetu ni u Hrvatskoj, ovaj rad predstavlja jedno od rijetkih istraživanja o toj temi kojim se nastoji procijeniti doprinos informacijske funkcije knjižnica u turizmu na temelju empirijskih podataka.

Ključne riječi: Hrvatska, informacijska funkcija knjižnica, informacijska funkcija knjižnica u turizmu, turizam.

Abstract

Purpose. The purpose of this paper is to point out the importance of libraries in tourism, especially the library information services, and to contribute to the research in this field.

Design/methodology/approach. The paper presents the results of a research on library information services and the role of libraries in tourism in Croatia. The research was conducted on the sample of 34 libraries, and the respondents were the directors of both independent libraries and libraries within other institutions. The role of libraries in providing access to information in tourism was examined in respect to the library collections, library activities in tourism, and the engagement of libraries in tourism events.

Findings. The results have shown that the contribution of libraries to tourism is highly significant, since libraries hold collections and literature which provide information, theoretical and research support to scientists, professionals, and others engaged in tourism research, as well as to users who are in any way connected to tourism. On the other hand, the library collections and resources are highly informative for tourists, and the tourists can learn a lot about the local culture in libraries.

Research limitations/implications. In this paper, the aspect of informational function of libraries in tourism was investigated from the point of view of libraries. In order to understand the issue better, it is necessary to carry out further research in the field on users and their perspective.

Originality/value. Since the role of libraries in tourism has not been investigated enough, this paper introduces a valuable research on this topic trying to assess the contribution of informational role of libraries in tourism based on the empirical data.

Keywords: Croatia, informational function of libraries, informational function of libraries in tourism, tourism.

1. Uvod

Ovaj se rad temelji na rezultatima istraživanja koje je provedeno 2013. godine vezano uz izradu doktorskog rada¹, a cilj mu je ukazati na doprinos knjižnica u turizmu, i to u prvom redu sa stajališta njihove informacijske funkcije. Uočeno je da uloga knjižnica nije prepoznata ni vrednovana od strane opće javnosti, ali ni od strane stručne zajednice. Knjižnice u društvu obnašaju tri ključne funkcije: informacijsku, obrazovnu i kulturnu, a u ovome se radu analizira njihova informacijska funkcija u turizmu.

Turizam kao multidisciplinarni fenomen obuhvaća široku lepezu aktivnosti, usluga i djelatnosti koje pružaju turistički doživljaj. Posljednjih je nekoliko godina jedan od najbrže rastućih gospodarskih sektora u svijetu, a danas se smješta uz bok naftnoj, prehrambenoj i automobilskoj industriji. Prema podacima Ministarstva turizma, u Hrvatskoj su 2015. godine prihodi u turizmu samo od stranih gostiju iznosili 7 milijardi i 961 milijun eura, a njihov udio u ukupnom BDP-u iznosio je 18,1 %, što predstavlja rast od 0,9 % u odnosu na 2014. godinu.² Vežano uz hrvatski turizam, valja naglasiti jednu od njegovih glavnih karakteristika, a to je sezonska narav, koja se inače smatra jednim od najvećih problema u turizmu općenito, a do koje dolazi uslijed raznih čimbenika sa stajališta turističke ponude i potražnje.³ Drugo glavno obilježje hrvatskog turizma jest dominacija inozemnih turista.^{4,5} Isto tako, ne smije se zaboraviti da se s ukupno 10 604 000 turističkih dolazaka gotovo 95 % cjelokupnog turističkog prometa u Hrvatskoj odvija na obali, dok je turizam na kopnu s 523 823 turističkih dolazaka zastupljen sa svega 5 % ukupnog turističkog prometa u Hrvatskoj.⁶

Međutim pored ekonomskih funkcija turizam sadrži i neekonomske, odnosno društvene funkcije koje pridonose humanističkim vrijednostima turizma. Knjižnice sa svojim osnovnim funkcijama, osobito sa stajališta njihove kulturne djelatnosti u društvu, pripadaju neprofitnom sektoru.⁷ Njihova uloga u svakodnevnom životu društvene zajednice razvijala se kroz povijest usporedno s razvojem društva. Turizam se od sredine 20. stoljeća naovamo snažno razvio u cijelome

¹ Tokić, K. Uloga knjižnica u hrvatskom turizmu: doktorski rad. Zagreb : Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2015.

² Ministarstvo turizma. Prihodi od turizma u 2015. godini ostvarili rast od 7,6 posto. [citirano: 2017-05-20]. Dostupno na: <http://www.mint.hr/default.aspx?id=32920>.

³ Cooper, C.; J. Fletcher; A. Fyall; D. Gilbert; S. Wanhill. *Tourism – principles and practice*. Essex : Prentice Hall Financial Times, 2008.

⁴ Alfier, D. Neki elementi za antisezonsku politiku u našem turizmu. // *Turizam – izbor radova*. Zagreb : Institut za turizam, 1994. str. 111-127.

⁵ Čavlek, N.; M. Bartoluci; O. Kesar; S. Čizmar; Z. Hendija. Prilog novim odrednicama turističke politike u Hrvatskoj. // *Acta turistica* 22, 2(2010), str. 141.

⁶ Ministarstvo turizma. Nav. dj.

⁷ Pavičić, J. *Strategija marketinga neprofitnih organizacija*. Zagreb : Masmedia, 2003. Str. 24.

svijetu. Istovremeno je došlo i do značajnih promjena u društvu pod utjecajem informacijskih i komunikacijskih tehnologija. Stoga je porasla važnost informacija u turističkoj industriji. Pritom se ne radi samo o ponudi smještaja ili rješavanju logističkih potreba, nego o informacijama koje su ključne za kreiranje turističkih proizvoda i njihova marketinga, odnosno kreiranja tzv. „pripovijesti“. U velikom se dijelu glede takvih informacija turistička industrija oslanja na kulturnu baštinu. Knjižnice su pored muzeja i galerija značajni čuvari baštine i lokalne kulture. Štoviše, budući da knjižnične fondove s jedne strane čine djela svjetske umjetnosti te znanstvene ili narodne baštine, a s druge strane djela koja pripadaju lokalnoj baštini, knjižnice predstavljaju most između svjetske i lokalne kulture.

Izgradnjom, čuvanjem i prenošenjem kulturnog identiteta, tradicije i lokalnih „pripovijesti“ narodne knjižnice postaju važan izvor informacija o lokalnoj povijesti i kulturi na temelju kojih se mogu kreirati brojni i raznovrsni turistički proizvodi. To postaje važno ako se sjetimo da u doba sve veće globalizacije, kada ga sve više karakterizira internacionalizam⁸, turizam treba lokalnu kulturu.⁹ Upravo kulturni identitet posjećenog mjesta čini turistički proizvod atraktivnim i pridonosi stvaranju jedinstvenog doživljaja na destinaciji.¹⁰ Baština kao bitna sastavnica kulturnog identiteta obuhvaća i materijalnu i duhovnu kulturu pojedinog naroda.¹¹ Osim toga, turizam je po svojoj prirodi destruktivna djelatnost (nenamjerno), a kulturni identitet ugrožen je i potrebno ga je zaštititi i sačuvati.¹² Knjižnice koje čuvaju tradiciju zavičajne djelatnosti i djela pisane baštine mjesta su očuvanja kulturnog identiteta određenog kraja.^{13,14} One su hramovi i riznice pisane baštine¹⁵ i nositeljice su kulturnog identiteta lokalne zajednice. Kako su knjižnice institucije neprofitnog sektora te se njihova „učinkovitost“ ne može „mjeriti“ ekonomskim mjerilima, proizlazi da njihova uloga u turizmu (i gospodarstvu općenito) te znanstvenim istraživanjima turizma nije primjereno vrednovana, pa njihova važnost ostaje gotovo nezamijećena.

⁸ Govers, R.; F. M. Go. Stvoreni, zamišljeni i doživljeni kulturni identiteti: tri problema u modelu stvaranja imidža turističke destinacije. // *Turizam* 52, 2(2004), str. 171.

⁹ Reiser, D. Globalisation: an old phenomenon that needs to be rediscovered for tourism. // *Tourism and hospitality research* 4, 4(2003), str. 311.

¹⁰ Govers, R.; F. M. Go. Nav. dj., str. 171.

¹¹ Jelinčić, D. A. Iz antropološke perspektive: turizam i kultura. // *Turizam* 48, 1(2000), str. 59.

¹² Cunliffe, S. K. Turizam i rizik za kulturu. // *Turizam* 52, 3(2004), str. 298.

¹³ Klarin, S. Pristup digitalnoj baštini. // *Edupoint* 5, 31(2005). [citirano: 2017-05-20]. Dostupno na: <http://edupoint.carnet.hr/casopis/31/clanci/2.html>.

¹⁴ Podbrežnik, B. Knjižnice in domaći kraj. // *Knjižnice u turističkoj ponudi. 2. međunarodni skup Knjižnica središte znanja i zabave : zbornik radova / ur. Nada Eleta. Karlovac : Gradska knjižnica Ivan Goran Kovačić, 2007. Str. 54.*

¹⁵ Stipanov, J. Blago NSK. // Uvodni tekst izložbe Blago NSK, 2007. [citirano: 2017-05-20]. Dostupno na: <http://www.nsk.hr/izlozba.aspx?id=1>.

2. Informacijska funkcija knjižnica

Vezano uz istraživanje, u ovom se poglavlju detaljnije opisuje informacijska funkcija knjižnica. U turizmu knjižnice tu svoju funkciju ostvaruju i tako što omogućavaju pristup informacijama ne samo svojim članovima iz lokalne zajednice nego i stranim posjetiteljima i turistima.

U svome dokumentu *Izjava o knjižnicama i razvoju*¹⁶ IFLA izjavljuje kako je pravo na pristup informacijama osnovno ljudsko pravo čijim se ostvarivanjem može prekinuti krug siromaštva i poduprijeti održivi razvoj. UNESCO-ov izvještaj *Many voices, one world*¹⁷ navodi kako to pravo nisu svi u mogućnosti jednako ostvariti, odnosno da u različitim dijelovima svijeta postoji nejednakost u pristupu informacijama i komunikacijama te da tu razliku treba smanjiti. U mnogim društvenim zajednicama knjižnica je jedino mjesto gdje ljudi mogu pristupiti informacijama koje će pomoći poboljšavanju njihova obrazovanja, naučiti nove vještine, pronaći posao, pokrenuti posao, dobiti informacije koje će im pomoći pri donošenju odluka, primjerice o poljoprivredi ili zdravlju, ili informacije o zaštiti okoliša. Jedinstvena uloga knjižnica čini ih važnim razvojnim partnerima u pružanju pristupa informacijama u svim oblicima te pružanju usluga i programa koji zadovoljavaju potrebe korisnika u društvu koje se ubrzano mijenja i postaje sve složenije.

Budući da su narodne knjižnice smještene na različitim lokacijama, one pružaju usluge svima, bez obzira na dob, spol, rasu, vjeru, nacionalnost, jezik ili društveni položaj, ekonomske prilike ili uvjerenja. Usluge koje one pružaju moraju biti dostupne u različitim oblicima i na raznim nositeljima. Štoviše, knjižnice podupiru i ugrožene i marginalizirane društvene skupine, pomažu u izgradnji kulturnog identiteta zajednice i osnažuju korisnike u njihovu osobnom razvoju. Knjižničari pritom pružaju stručnu pomoć i vodstvo jer su stručni i pouzdani posrednici posvećeni vođenju ljudi do informacija koje traže. U ovom istraživanju fokus je na informacijskim aktivnostima knjižnica povezanim s turizmom.

S obzirom na to da su i druge vrste knjižnica također ključni čimbenici za razvoj društva, IFLA predlaže da razvojni planovi nakon 2015. godine prepoznaju i priznaju ulogu pristupa informacijama kao temeljni element koji podupire razvoj, da prepoznaju i priznaju ulogu knjižničara i knjižnica kao čimbenika razvoja te da se potaknu države članice Ujedinjenih naroda da pruže potporu informacijskim planovima za razvoj izgradnjom mreža i osiguravanjem informacijskih i ljudskih resursa kao što su knjižnice i druge ustanove od javnog interesa.¹⁸

¹⁶ IFLA. IFLA statement on libraries and development. 2013. [citirano: 2017-05-20]. Dostupno na: <http://www.ifla.org/node/7982>.

¹⁷ UNESCO. *Many voices, one world*, 1989. [citirano: 2017-05-20]. Dostupno na: <http://unesdoc.unesco.org/images/0004/000400/040066eb.pdf>.

¹⁸ IFLA. Nav. dj.

D'Angelo¹⁹ ukazuje na to da su knjižnice temeljne institucije demokratske odgovornosti i kao takve suprotstavljene su tržišnom kapitalu koji, za razliku od njih, ne može osigurati jednake uvjete za pristup informacijskim resursima. Knjižnice su ujedno i podrška opstojnosti informacijskog društva, a kao ključni izazov kulturnoj politici digitalnog doba postavlja se osiguravanje pretpostavki da se informacijsko-komunikacijske tehnologije implementiraju na način da potiču i unapređuju javno obrazovanje, kreativnost i intelektualne slobode. Prema njemu, ali i drugim autorima, nužno je afirmirati kritičko promišljanje knjižničarstva^{20,21,22} jer je to način da se knjižničari suoče s izazovima knjižničarske profesije u današnje doba i očuvaju opstojnost svog poslanja te obrane tri najugroženije vrednote globalizacije: znanje, javno dobro i slobodu pristupa informacijama.²³ U tom kontekstu istraživanje se fokusira na mogućnosti pristupa informacijama i druge usluge koje knjižnice pružaju posjetiteljima koji nisu pripadnici lokalne zajednice.

3. Cilj, metodologija, uzorak i instrument istraživanja

Provedeno je primarno istraživanje o empirijskim spoznajama knjižničara diljem Republike Hrvatske. Ispitivanje se provodilo od prosinca 2012. do siječnja 2013. godine. Cilj rada bio je ispitati doprinos knjižnica u turizmu sa stajališta njihove informacijske funkcije i pridonijeti korpusu znanja o ulozi knjižnica u turizmu. Osim toga, budući da se u Hrvatskoj oko 95 % turističkog prometa odvija na obali, a u kontinentalnom dijelu zemlje preostalih 5 %, istraživanjem se željelo otkriti postoji li razlika u stavovima ispitanika knjižničara o ulozi knjižnica u turizmu vezano uz njihovu pripadnost prvoj ili drugoj geografskoj regiji (tj. obali i kontinentalnoj unutrašnjosti). Koristila se namjerna neprobabilistička metoda uzorkovanja. Uzorak je odabran prema dostupnosti i primjerenosti knjižnica s obzirom na cilj istraživanja. U ispitivanje su bile podjednako uključene knjižnice s obale, gdje je turizam vrlo razvijen, i one iz kontinentalne Hrvatske, gdje je turizam nedovoljno razvijen, s ciljem da se utvrdi postoji li razlika u stavovima knjižničara na kopnu i na obali u pogledu uloge knjižnica u turizmu. Kriteriji za odabir uzorka bili su dvojaki.

¹⁹ D'Angelo, E. *Barbarians at the gates of the public library*. Duluth, Minn. : Library Juice Press, 2006.

²⁰ Isto.

²¹ Samek, T. *Critical librarianship: an interview with Toni Samek*. // *The (unofficial) BCLA intellectual freedom committee blog*, 2007. [citirano: 2017-05-20]. Dostupno na: <http://bclaifc.wordpress.com/2007/11/13/critical-librarianship-an-interview-with-toni-samek/>.

²² Gorman, M. *Postojana knjižnica : tehnologija, tradicija i potraga za ravnotežom*. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2006. Str. XIII.

²³ Klein, N. *Why being a librarian is a radical choice*. // *Dissident Voice*, 2003. [citirano: 2017-05-20]. Dostupno na: http://www.dissidentvoice.org/Articles7/Klein_Librarian.htm.

- Prvi se kriterij odnosio na vrste knjižnica, odnosno bilo je važno uključiti više vrsta knjižnica u istraživanje. Državni zavod za statistiku²⁴ bilježi 1 781 knjižnicu u Hrvatskoj, a uključuje Nacionalnu i sveučilišnu knjižnicu, sveučilišne knjižnice, fakultetske, akademske, narodne, specijalne i školske knjižnice. Odlučeno je da će se broj i vrste knjižnica koje će se obuhvatiti istraživanjem ograničiti na one knjižnice koje su, osim za svoje redovne i primarne korisnike (članove), otvorene i za druge posjetitelje i potencijalne korisnike. Tako upitnik nije slan školskim knjižnicama jer su te knjižnice izrazito orijentirane na učenike i nastavno osoblje škola kojima pripadaju. Definirano je da će se upitnik slati sljedećim vrstama knjižnica: Nacionalna i sveučilišna knjižnica, sveučilišne, narodne i visokoškolske knjižnice s područja turizma, općeznanstvene i specijalne knjižnice.
- Drugi kriterij odnosio se na geografski smještaj knjižnica. Budući da se oko 95 % ukupnog turističkog prometa Republike Hrvatske ostvaruje na obali, istraživanjem se željelo vidjeti postoji li razlika u razvijenosti aktivnosti vezanih uz turizam u slučaju knjižnica na obali, a u odnosu na one u unutrašnjosti. Bilo je važno uključiti kako knjižnice iz obalnog tako i one iz kontinentalnog dijela Hrvatske kako bi se istražilo postoji li razlike u ulozi knjižnica u turizmu s obzirom na regiju kojoj pripadaju. Stoga su prema kriteriju geografske lokacije knjižnice razvrstane u dvije skupine: knjižnice iz kontinentalnog dijela Hrvatske i knjižnice iz obalnog dijela Hrvatske.

Nakon što su definirane vrste knjižnica kojima će se slati upitnik te njihova geografska distribuiranost, on je krajem 2012. i početkom 2013. godine elektroničkom poštom poslan na adrese 100 knjižnica u Hrvatskoj, i to podjednako onima u kontinentalnom i onima u obalnom dijelu. Odazvalo se 35 knjižnica, od čega su 34 odgovora bila valjana, i to po 17 s obale i 17 iz unutrašnjosti. Ispitanici su bili ravnatelji samostalnih knjižnica i voditelji knjižnica u sastavu. Tako je dobiven uzorak od 34 knjižnice koji je svojom veličinom i ostalim karakteristikama bio primjeren za ovo istraživanje. Od toga je prema vrsti knjižnice bilo 18 narodnih, 3 sveučilišne, 3 visokoškolske, 2 općeznanstvene i 8 specijalnih knjižnica. Prema lokaciji, 17 knjižnica bilo je iz unutrašnjosti, a 17 knjižnica iz obalnog dijela Hrvatske. Obilježja uzorka prikazana su u tablicama 1 i 2.

U istraživanju su sudjelovale sljedeće knjižnice:

1. Općinska knjižnica „Hrvatska čitaonica“ Bol
2. Dubrovačke knjižnice, Dubrovnik

²⁴ Državni zavod za statistiku. Statistički ljetopis. Zagreb : DZS, 2016. [citirano: 2017-05-20]. Dostupno na: <http://www.dzs.hr/>.

3. Gradska knjižnica i čitaonica, Hvar
4. Gradska knjižnica, Poreč
5. Gradska knjižnica, Umag
6. Gradska knjižnica, Biograd na Moru
7. Gradska knjižnica i čitaonica Frane Petrića, Cres
8. Gradska knjižnica Ivan Vidali, Korčula
9. Gradska knjižnica „Matija Vlačić Ilirik“, Rovinj
10. Sveučilišna knjižnica u Splitu
11. Sveučilišna knjižnica Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli
12. Znanstvena knjižnica, Zadar
13. Ekonomski fakultet, Split
14. Knjižnica Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Opatija
15. Knjižnica Arheološkog muzeja u Splitu
16. Knjižnica franjevačkog samostana Trsat
17. DAR – Odjel arhivske knjižnice, čitaonice i nakladničke djelatnosti, Rijeka
18. Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“, Koprivnica
19. Gradska knjižnica i čitaonica „Don Mihovil Pavlinović“, Imotski
20. Gradska knjižnica i čitaonica, Ogulin
21. Gradska knjižnica i čitaonica, Vinkovci
22. Knjižnica i čitaonica, Kutina
23. Gradska knjižnica, Samobor
24. Gradska knjižnica, Pazin
25. Gradska knjižnica Velika Gorica
26. Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“, Karlovac
27. Knjižnica HAZU, Zagreb
28. Ekonomski fakultet, Zagreb
29. Knjižnica Muzeja Slavonije, Osijek
30. Franjevački samostan, Cernik
31. Knjižnica franjevačkog samostana Kloštar Ivanić
32. Knjižnica i čitaonica Tabula Rasa, Čakovec
33. Knjižnica Hrvatskog državnog arhiva, Zagreb
34. Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek

Instrument prikupljanja empirijskih podataka bio je upitnik²⁵ koji se sastojao od 17 pitanja i koji je putem elektroničke pošte distribuiran u knjižnice, gdje su ga ispitanici samostalno popunjavali, a prema potrebi bio je popraćen i dodatnim telefonskim intervjuom.

Tablica 1. Veličina uzorka prema lokaciji knjižnice

Lokacija	Broj ispitanika (N)	Udio ispitanika (%)
Obala	17	50,0
Unutrašnjost	17	50,0
UKUPNO	34	100,0

Tablica 2. Veličina uzorka prema vrsti knjižnice

Vrsta knjižnice	Broj ispitanika (N)	Udio ispitanika (%)
Narodna	18	55,9
Ostale	15	44,1
Sveučilišna	3	5,9
Visokoškolska	3	8,8
Općeznanstvena	2	5,9
Specijalna*	8	23,5
UKUPNO	34	100,0

*muzejska (N=2), arhivska (N=2), samostanska (N=3), autonomna (N=1)

3.1. Rezultati istraživanja

3.1.1. Knjižnični fond

Rezultati istraživanja pokazali su da knjižnice imaju značajnu informacijsku funkciju u turizmu s obzirom na njihov fond i aktivnosti te da djeluju kao informacijska i teorijska podrška u istraživanju turizma kroz informiranje turista i turističkih djelatnika, pružanje informacija o lokalnoj i nacionalnoj kulturi, ponudu informativnih materijala na stranim jezicima te kroz sudjelovanje u turističkim događanjima. Tablice 3 i 4 pokazuju da većina ispitanih knjižnica sadrži u svome fondu literaturu koja se odnosi na turizam (87,5 %), što ukazuje na to da je na-

²⁵ Upitnik se u cijelosti donosi na kraju teksta (Prilog 1).

informativniji element informacijske funkcije knjižnica njihov fond. Osim toga, iz tablica je razvidno da knjižnice u svojim fondovima pohranjuju literaturu koja je namijenjena i zanimljiva turistima (72,7 %). Promatrano s gledišta vrste knjižnica, 100 % narodnih knjižnica i gotovo 70 % ostalih knjižnica sadrži građu o turizmu ili onu zanimljivu turistima.

Tablica 3. Informacijska funkcija knjižničnog fonda u turizmu prema vrsti knjižnice

Fond knjižnice	Ukupno	Vrsta knjižnice	
		Narodna	Ostale*
	%	%	%
Sadrži građu o turizmu	87,5	100,0	69,2
Sadrži građu zanimljivu turistima	72,7	100,0	35,7
Na neki drugi način pridonosi funkciji knjižnice u turizmu	23,5	21,1	26,7

* sveučilišna, visokoškolska, općeznanstvena, specijalna (muzejska, arhivska, samostanska)

Tablica 4. Informacijska funkcija fonda knjižnice u turizmu prema regiji

Fond knjižnice	Ukupno	Regija	
		Obala	Unutrašnjost
	%	%	%
Sadrži građu o turizmu	87,5	88,2	86,7
Sadrži građu zanimljivu turistima	72,7	76,5	68,8
Na neki drugi način pridonosi funkciji knjižnice u turizmu	23,5	17,6	29,4

3.1.2. Mogućnost upoznavanja lokalne kulture u knjižnicama

Knjižnice pored svojih redovnih obaveza i aktivnosti organiziraju prigodne, umjetničke i druge vrste izložbi koje su vrlo često informativnog karaktera za posjetitelje. Pored toga, tu se organiziraju i druge vrste manifestacija, kao što su primjerice radionice (na kojima se može naučiti o lokalnim starim zanatima, povijesti te narodnim običajima i vjerovanjima tog kraja i drugo). Kroz te i druge

manifestacije, kao i putem literature vezane uz lokalnu zajednicu ili njezine autore, a koja se pohranjuje u knjižničnim fondovima, turisti i posjetitelji mogu se informirati i upoznati nacionalnu ili lokalnu kulturu te kulturni identitet destinacije koju su posjetili. Podaci o mogućnostima informiranja i upoznavanja lokalne kulture prikazani su u tablicama 5, 6, 7 i 8.

Tablica 5. Mogućnost upoznavanja lokalne kulture u knjižnici prema vrsti knjižnice

Upoznavanje lokalne/nacionalne kulture u knjižnici	Ukupno	Vrsta knjižnice	
		Narodna	Ostalo*
	%	%	%
Moguće	91,2	100,0	80,0
Nije moguće	8,8		20,0
UKUPNO	100,0	100,0	100,0

* sveučilišna, visokoškolska, općeznanstvena, specijalna (muzejska, arhivska, samostanska)

Tablica 6. Mogućnost upoznavanja lokalne kulture u knjižnici prema regiji

Upoznavanje lokalne/nacionalne kulture u knjižnici	Ukupno	Regija	
		Obala	Unutrašnjost
	%	%	%
Moguće	91,2	88,2	94,1
Nije moguće	8,8	11,8	5,9
UKUPNO	100,0	100,0	100,0

Tablica 7. Način upoznavanja lokalne/nacionalne kulture u knjižnici prema vrsti knjižnice

Lokalnu/nacionalnu kulturu moguće je upoznati kroz:	Ukupno	Vrsta knjižnice	
		Narodna	Ostalo*
	%	%	%
Literaturu/gradu	88,2	100,0	73,3
Izložbe	58,8	68,4	46,7
Manifestacije, radionice i druga događanja	47,1	68,4	20,0
Nešto drugo	5,9	5,3	6,7

* sveučilišna, visokoškolska, općeznanstvena, specijalna (muzejska, arhivska, samostanska)

Tablica 8. Način upoznavanja lokalne/nacionalne kulture u knjižnici prema regiji

Lokalnu/nacionalnu kulturu moguće je upoznati kroz:	Ukupno	Regija	
		Obala	Unutrašnjost
	%	%	%
Literaturu/građu	88,2	88,2	88,2
Izložbe	58,8	52,9	64,7
Manifestacije, radionice i druga događanja	47,1	41,2	52,9
Nešto drugo	5,9	5,9	5,9

3.1.3. Aktivnosti knjižnica u turizmu

Knjižnice pružaju informacijske usluge turistima osiguravajući im razne vrste informacija i drugih informativnih sadržaja poput vođenih razgledavanja knjižničnih zbirki, tumačenja povijesnih i baštinskih artefakata, ponude digitalizirane građe, knjiga za učenje stranih jezika, pristupa internetu, informacija o kulturnoj ponudi i kulturnim znamenitostima na destinaciji itd. Knjižnice nude mogućnost mjesečne i dvomjesečne članarine turistima. Nadalje, knjižnice pružaju informacijsku i teorijsku podršku znanstvenom i stručnom istraživanju turizma i omogućavaju dulji boravak u prostoru knjižnice radi istraživačkog rada. Neke knjižnice ostvaruju također zadovoljavajuću suradnju s turističkim zajednicama. Rezultati za te aktivnosti prikazani su u tablicama 9 i 10.

Tablica 9. Aktivnosti knjižnice prema vrsti knjižnice

Aktivnost	Ukupno	Vrsta knjižnice	
		Narodne knjižnice	Ostale*
	%	%	%
Informiranje turista	32,3	42,1	16,7
Informiranje turističkih profesionalaca	34,4	31,6	38,5
Informacijska podrška istraživanju turizma	43,8	42,1	46,2
Informativni materijali na stranim jezicima	25,0	26,3	22,2
Posudba građe turistima	55,9	73,7	33,3
Mogućnost istraživačkog rada u knjižnici	64,7	63,2	66,7

Tablica 10. Aktivnosti knjižnice prema regiji

Aktivnost	Ukupno	Regija	
		Obala	Unutrašnjost
	%	%	%
Informiranje turista	32,3	47,1	14,3
Informiranje turističkih profesionalaca	34,4	35,3	33,3
Informacijska podrška istraživanju turizma	43,8	41,2	46,7
Informativni materijali na stranim jezicima	25,0	40,0	7,7
Posudba građe turistima	55,9	64,7	47,1
Mogućnost istraživačkog rada u knjižnici	64,7	58,8	70,6

Svojom informacijskom funkcijom knjižnice sudjeluju i u lokalnim turističkim događanjima. Rezultati istraživanja pokazali su da je 83 % narodnih knjižnica i 39 % ostalih vrsta knjižnica bilo angažirano u turističkim događanjima. Knjižnice su većinom bile angažirane kao mjesta događanja, informacijska podrška u pripremi događanja, kao mjesta očuvanja baštine, mjesta dostupnosti interneta, komplementarni programi nekim događanjima, primjerice izložbe i promocije knjiga te kao ljudski resurs, odnosno kroz angažman samih knjižničara u pripremi nekog događanja (tablica 11).

Tablica 11. Način uključivanja knjižnice u lokalne turističke događaje prema vrsti knjižnice

Knjižnica je angažirana kao:	Ukupno	Vrsta knjižnice	
		Narodna	Ostalo*
	%	%	%
Mjesto događanja	35,3	52,6	13,3
Informacijska podrška	29,4	42,1	13,3
Ljudski resurs (uključivanje knjižničara)	44,1	63,2	20,0
Nešto drugo	23,5	31,6	13,3

* sveučilišna, visokoškolska, općeznanstvena, specijalna (muzejska, arhivska, samostanska)

Tablica 12 pokazuje da postoji mala razlika u načinu uključivanja knjižnica na obali od onih u unutrašnjosti. Značajnija razlika u uključenosti pokazala se kod

kriterija „informativna podrška“, gdje su knjižnice u unutrašnjosti (41,2 %) bile značajno više uključene od onih na obali (17,6 %).

Tablica 12. Način uključivanja knjižnice u lokalne turističke događaje prema regiji

Knjižnica je angažirana kao:	Ukupno	Regija	
		Obala	Unutrašnjost
	%	%	%
Mjesto događanja	35,3	35,3	35,3
Informativna podrška	29,4	17,6	41,2
Ljudski resurs (uključivanje knjižničara)	44,1	47,1	41,2
Nešto drugo	23,5	23,5	23,5

4. Rasprava i zaključak

Rezultati istraživanja pokazuju da su knjižnice putem svoje informativne funkcije uključene u turizam, i to na više načina. Prilikom usporedbe različitih vrsta knjižnica, odnosno narodnih i ostalih, statistički značajne razlike zamijećene su u sadržaju fonda knjižnice, ponudi informativnih materijala na stranim jezicima, mogućnosti i načinu upoznavanja lokalne kulture u knjižnici, vrsti obrazovnih sadržaja koje nudi knjižnica, uključivanju knjižnice u lokalne turističke događaje i vrsti takva angažmana te u mišljenju o potrebi uključivanja knjižnica u turizam. Dok je fond svih narodnih knjižnica sadržavao građu o turizmu, odnosno onu zanimljivu turistima, građu o turizmu sadržavalo je 69 % ostalih knjižnica, a građu zanimljivu turistima njih 36 %. U narodnim knjižnicama također su znatno zastupljeniji informativni materijali na stranim jezicima – gotovo 80 % narodnih knjižnica nudilo je informativne materijale na stranim jezicima, dok je među ostalim knjižnicama toliki udio onih koji tu vrstu informativne aktivnosti nemaju u ponudi. Prosječna ocjena ponude informativnih materijala na stranim jezicima iznosila je 2,7 za narodne i 1,7 za ostale vrste knjižnica. Dok su sve narodne knjižnice pružale mogućnost upoznavanja lokalne, odnosno nacionalne kulture, petina ostalih vrsta knjižnica nije nudila tu mogućnost. Lokalnu i nacionalnu kulturu u svim narodnim knjižnicama bilo je moguće upoznati kroz literaturu, odnosno građu, kao i u 73 % ostalih vrsta knjižnica. S ciljem upoznavanja lokalne/nacionalne kulture, među narodnim je knjižnicama i značajno veći udio onih koje organiziraju manifestacije, radionice i druga događanja (68 % prema 20 %). Iako između dviju grupa knjižnica ne postoji statistički značajna razlika u postojanju ponude obrazovnih sadržaja turistima, među narodnim knjižnicama značajno je veći udio onih koje omogućuju posudbu građe turistima (74 % prema 33 %). Većina narodnih

knjižnica također organizira edukativne izložbe/događanja s ciljem upoznavanja publike s baštinom lokaliteta (68 %), dok to čini tek svaka peta knjižnica druge vrste. Većina narodnih knjižnica bila je uključena u lokalne turističke događaje kao mjesto događanja (53 %), za razliku od 13 % ostalih vrsta knjižnica. Nadalje, većina narodnih knjižnica bila je angažirana kroz ljudske resurse, odnosno uključivanje knjižničara u lokalne turističke događaje (63 %), u odnosu na svaku petu knjižnicu druge vrste.

Na početku istraživanja očekivalo se da će knjižnice na obali imati razvijenije aktivnosti vezane uz turizam u odnosu na one u unutrašnjosti. Rezultati su pokazali da, vezano uz intenzitet aktivnosti, knjižnice u unutrašnjosti i one na obali podjednako sudjeluju u turizmu sa stajališta njihove informacijske funkcije, ali i da postoji razlika vezana uz vrstu aktivnosti. Knjižnice koje se nalaze na obali očekivano su upućivale na značajno veću aktivnost u informiranju turista (prosječna ocjena 3,1) od knjižnica u unutrašnjosti (prosječna ocjena 2,2). Za razliku od toga, knjižnice na kopnu više se koriste za istraživački rad turističkih stručnjaka, one su nešto atraktivnije turistima, njihovi fondovi imaju nešto veći potencijal nego knjižnice na obali te se više koriste kao informacijska podrška turističkim profesionalcima pri osmišljavanju kulturne ponude i kreiranju turističkih proizvoda. Te razlike vjerojatno su posljedica razlika u razvijenosti turističke ponude, kao i naglaska na razvoju različitih tipova turističke ponude na obali, gdje prevladava turizam sunca i mora, te u unutrašnjosti, gdje se više razvija ponuda raznih oblika ruralnog i kulturnog turizma.

Zaključno, neovisno o vrstama knjižnica i njihovoj lokaciji, rezultati istraživanja iz ovoga rada ukazuju na činjenicu da knjižnice, iako to nije uvijek vidljivo, participiraju u turističkoj ponudi mjesta u kojem djeluju. Knjižnice svojom informacijskom funkcijom pridonose turizmu na više načina:

- putem građe pohranjene u svojim fondovima pružaju informacijsku podršku znanstvenom istraživanju turizma i stručnom radu u kreiranju turističkih događaja i proizvoda
- pružaju informacijske usluge i zadovoljavaju informacijske potrebe turista
- organiziraju radionice, izložbe i druge manifestacije informativnoga karaktera te
- omogućavaju upoznavanje turista i drugih posjetitelja s lokalnom i/ili nacionalnom kulturom, kao i s kulturnim identitetom destinacije.

Doprinos knjižnica u turizmu do sada se nije uspijevaio kvantitativno izraziti, tako da se djelovanje knjižnica i u tom sektoru često smatra samorazumljivim.²⁶

²⁶ Reichs, K. Often we take libraries for granted until there is a threat. // New River Public Library Cooperative. 2012. [citirano: 2017-05-20]. Dostupno na: <http://www.newriver.lib.fl.us/>

Zbog toga sve njihove mogućnosti i potencijali nisu sustavno prepoznati od turističkog sektora, pa ni doprinos knjižnica u turizmu nije primjereno vrednovan. Jedan od razloga za provođenje ovog istraživanja bila je želja da se ukaže na potrebu za istraživanjem uloge knjižnica u turizmu. Kako je istraživanje pokazalo, podrška koju knjižnice pružaju turizmu odvija se gotovo neprimjetno i uglavnom se zanemaruje, odnosno uloga knjižnica sa stajališta njihove informacijske funkcije i njihov doprinos nisu šire prepoznati ni primjereno vrednovani. Stoga je potrebno osvijestiti i promišljati doprinos knjižnica u turizmu na svim razinama. To znači da bi trebalo uspostaviti suradnju između sektora kulture i sektora turizma²⁷, odnosno, kao što ističu Bovero²⁸ i Whitman²⁹, važno je ostvariti suradnju i partnerstvo između knjižnica, ministarstava kulture, sektora obrazovanja i turističkih zajednica.

5. Ograničenja i preporuke za buduća istraživanja

U ovome se radu donose rezultati istraživanja o doprinosu knjižnica u turizmu sa stajališta njihove informacijske funkcije. Ti podaci mogu poslužiti kao osnova za daljnja istraživanja. Naime za bolje razumijevanje uloge knjižnica u turizmu bilo bi potrebno provoditi daljnja istraživanja na knjižnicama, ali i na korisnicima i turistima. Ovim radom nije obuhvaćen aspekt digitalizacije knjižničkog fonda i usluga budući da je to specifično pitanje kojem bi trebalo posvetiti zasebno istraživanje. Uz to područje vežu se pitanja autorskih prava i mogućnosti njihova rješavanja te, premda su ispitanici istaknuli neka administrativna i pravna ograničenja, knjižnice sada digitaliziraju one dijelove svojih fondova čija su imovinska i autorska prava riješena. Stoga se također predlažu i daljnja istraživanja koja bi obuhvatila i tu tematiku s gledišta potencijala za dopunu turističke ponude i privlačnosti destinacije. Moguća su i istraživanja drugih problema koji se javljaju u kontaktu knjižnica i turističkog sektora, kao što je naprimjer pitanje raznih jezika turista i načina na koje se to pitanje odražava na pružanje usluga korisnicima u hrvatskim knjižnicama.

tweets/229962836376440832/.

²⁷ Rudan, E. Razvojne perspektive kreativnoga turizma Hrvatske. // *Ekonomski misao i praksa* 21, 2(2012), str. 722.

²⁸ Bovero, E. Cultural tourism and libraries. New learning needs for information professionals. // *World library and information congress: 75th IFLA general conference and council*. Milano, 2009. [citirano: 2017-05-20]. Dostupno na: <http://conference.ifla.org/past-wlic/2009/192-bovero-en.pdf>.

²⁹ Whitman, J. R. Libraries and tourism. // *UNESCO Network of Associated Libraries [UNAL]*, 2008. [citirano: 2017-05-20]. Dostupno na: http://portal.unesco.org/ci/en/ev.php-URL_ID=13678&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html.

LITERATURA

- Alfier, D. Neki elementi za antisezonsku politiku u našem turizmu. // Turizam – izbor radova. Zagreb : Institut za turizam, 1994. Str. 111-127.
- Bovero, E. Cultural tourism and libraries. New learning needs for information professionals. // World library and information congress: 75th IFLA general conference and council. Milano, 2009. [citirano: 2017-05-20]. Dostupno na: <http://conference.ifla.org/past-wlic/2009/192-bovero-en.pdf>
- Cooper, C.; J. Fletcher; A. Fyall; D. Gilbert; S. Wanhill. Tourism – principles and practice. Essex : Prentice Hall Financial Times, 2008.
- Cunliffe, S. K. Turizam i rizik za kulturu. // Turizam 52, 3(2004), 297-303.
- Čavlek, N.; M. Bartoluci; O. Kesar; S. Čižmar; Z. Hendija. Prilog novim odrednicama turističke politike u Hrvatskoj. // Acta turistica 22, 2(2010), 131-152.
- D'Angelo, E. Barbarians at the gates of the public library. Duluth, Minn. : Library Juice Press, 2006.
- Državni zavod za statistiku (DZS). Statistički ljetopis. Zagreb : DZS, 2016. [citirano: 2017-05-20]. Dostupno na: <http://www.dzs.hr>
- Gorman, M. Postojana knjižnica : tehnologija, tradicija i potraga za ravnotežom. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2006.
- Govers, R.; F. M. Go. Stvoreni, zamišljeni i doživljeni kulturni identiteti: tri problema u modelu stvaranja imidža turističke destinacije. // Turizam 52, 2(2004), 171-188.
- IFLA. IFLA statement on libraries and development. [citirano: 2017-05-20]. Dostupno na: <http://www.ifla.org/node/7982>
- Jelinčić, D. A. Iz antropološke perspektive: turizam i kultura. // Turizam 48, 1(2000), 59-68.
- Klarin, S. Pristup digitalnoj baštini. // Edupoint 5, 31(2005). [citirano: 2017-05-20]. Dostupno na: <http://edupoint.carnet.hr/casopis/31/clanci/2.html>
- Klein, N. Why being a librarian is a radical choice. // Dissident Voice, 2003. [citirano: 2017-05-20]. Dostupno na: http://www.dissidentvoice.org/Articles7/Klein_Librarian.htm
- Ministarstvo turizma. Prihodi od turizma u 2015. godini ostvarili rast od 7,6 posto. 2016. [citirano: 2017-05-20]. Dostupno na: <http://www.mint.hr/default.aspx?id=32920>.
- Pavičić, J. Strategija marketinga neprofitnih organizacija. Zagreb : Masmedia, 2003.
- Podbrežnik, B. Knjižnice in domači kraj. // Knjižnice u turističkoj ponudi. 2. međunarodni skup Knjižnica središte znanja i zabave : zbornik radova / ur. Nada Eleta. Karlovac : Gradska knjižnica Ivan Goran Kovačić, 2007. Str. 53-59.

- Reichs, K. Often we take libraries for granted until there is a threat. // New River Public Library Cooperative, 2012. Dostupno na: <http://www.newriver.lib.fl.us/tweets/229962836376440832/>
- Reiser, D. Globalisation: an old phenomenon that needs to be rediscovered for tourism. // *Tourism and Hospitality Research* 4, 4(2003), 306-320.
- Rudan, E. Razvojne perspektive kreativnoga turizma Hrvatske. // *Ekonomski misao i praksa* 21, 2(2012), 713-730.
- Samek, T. Critical librarianship: an interview with Toni Samek. // The (unofficial) BCLA intellectual freedom committee blog, 2007. [citirano: 2017-05-20]. Dostupno na: <http://bclaifc.wordpress.com/2007/11/13/critical-librarianship-an-interview-with-toni-samek/>
- Stipanov, J. Blago NSK. // Uvodni tekst izložbe Blago NSK, 2007. [citirano: 2017-05-20]. Dostupno na: <http://www.nsk.hr/izlozba.aspx?id=1>
- Tokić, K. Uloga knjižnica u hrvatskom turizmu: doktorski rad. Zagreb : Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2015.
- UNESCO. Many voices, one world, 1989. [citirano: 2017-05-20]. Dostupno na: <http://unesdoc.unesco.org/images/0004/000400/040066eb.pdf>
- Whitman, J. R. Libraries and tourism. // UNESCO Network of Associated Libraries [UNAL]. [citirano: 2017-05-20]. Dostupno na: http://portal.unesco.org/ci/en/ev.php-URL_ID=13678&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html

Prilog 1.

Upitnik

A) Knjižnice – opći podaci

1. Naziv
2. Matična ustanova
3. Adresa
4. Vrsta knjižnice (podjela prema Zakonu o knjižnicama)
 - a) nacionalna
 - b) narodna
 - c) školska
 - d) sveučilišna
 - e) visokoškolska
 - f) općeznanstvena
 - g) specijalna – navedite koja: _____

B) Knjižnica i turizam

I. Informacijska funkcija knjižnice u turizmu

1. Fond knjižnice
 - a) Sadrži li knjižnica građu o turizmu (znanstvena i stručna literatura, statističke publikacije – korisno za istraživače turizma ili turističke djelatnike)?
DA NE
 - b) Sadrži li knjižnica građu zanimljivu turistima (beletristika, turistički prospekti, plan grada, raspored kulturnih i turističkih događanja i slično)?
DA NE
 - c) Neki drugi način na koji fond pridonosi informacijskoj funkciji knjižnice vezano uz turizam, navedite koji: _____

2. Aktivnosti knjižnice u funkciji turizma

Na skali od 1 (nimalo), 2 (slabo), 3 (srednje), 4 (prilično) i 5 (izrazito) ocijenite informacijsku aktivnost knjižnice u funkciji turizma:

a) informiranje turista:	1	2	3	4	5
b) informiranje turističkih djelatnika:	1	2	3	4	5
c) informiranje i stručna podrška turističkim istraživanjima:	1	2	3	4	5

d) informativni materijali
na stranim jezicima: 1 2 3 4 5

e) nešto drugo, navedite što:
_____ 1 2 3 4 5

3. Neka druga informacijska uloga, navedite koja: _____

II. Kulturna funkcija knjižnice u turizmu

4. Imaju li turisti mogućnost upoznati lokalnu/nacionalnu kulturu u knjižnici?
DA NE

Ako DA, je li to kroz:

- a) literaturu/gradu
- b) izložbe
- c) manifestacije, radionice i druga događanja
- d) nešto drugo, navedite što: _____

5. Nudi li knjižnica neke druge kulturne sadržaje turistima?

DA NE

Ako da, navedite koje: _____

III. Obrazovna funkcija knjižnice u turizmu

6. Nudi li knjižnica neke od obrazovnih sadržaja za turiste?

DA NE

Ako DA, zaokružite koji(e):

- a) Posudba građe turistima
- b) Organizacija edukativnih izložbi ili događanja s ciljem upoznavanja publike s baštinom lokaliteta
- c) Mogućnosti za dulji istraživački rad u knjižnici, npr. znanstvenici, studenti, navedite: _____
- d) Nešto drugo, navedite što: _____

IV. Knjižnica kao turistička atrakcija

Na skali od 1 (nimalo), 2 (slabo), 3 (srednje), 4 (prilično) i 5 (izrazito) ocijenite:

7. Koliko je vaša knjižnica turistički atraktivna?

1 2 3 4 5

8. Ako je knjižnica turistički atraktivna, je li to zbog:

I. Zgrade u kojoj je knjižnica smještena, a koja ima:

- a. kulturno-spomeničku (umjetničku) vrijednost
 - b. povijesnu vrijednost (u zgradi se zbio povijesno značajan događaj ili slično)
 - c. arhitektonsku vrijednost
 - d. nešto drugo (kuća poznate ličnosti ili slično), navedite što: _____
-

II. Fonda (zavičajna zbirka, stara građa, samostanska knjižnica i slično) koji:

- a) jest etabliran kao turistička atrakcija
 - b) ima potencijal da postane turistička atrakcija
 - c) nešto drugo, navedite što: _____
-

III. Drugih sadržaja:

- a) Organizacija događanja, npr. literarne večeri, izložbe, koncerti, predstave, radionice, navedite što: _____

C) Uključenost knjižnice u turističku ponudu

9. Radno vrijeme prilagođeno je potrebama turista.

DA NE

Ako DA, je li to:

- a) produljeno radno vrijeme
- b) rad vikendom
- c) nešto drugo: _____

10. Je li knjižnica uključena u neke lokalne turističke događaje?

DA NE

11. Ako DA, tko ju angažira?

- a) turistička zajednica
- b) netko drugi: _____

12. Ako DA, u kojem je smislu knjižnica angažirana?

- a) kao atrakcija
- b) kao mjesto događanja
- c) kao informacijska podrška (u pripremi i organizaciji, radi podataka i sl.)
- d) uključeni su knjižničari

13. Neki drugi oblik uključenosti knjižnice u turističku ponudu, navedite koji: _____

D) Način financiranja aktivnosti povezanih s turizmom

14. Postoje li namjenska sredstva za takve aktivnosti?

DA NE

15. Ako DA, kolika su? _____ kn

16. Izvor financiranja: _____

17. Trebaju li se po vašem mišljenju knjižnice uključiti u turizam?

DA NE